Általános indokolás

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (6) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

Az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2023. május 31-i (EU) 2023/1115 európai parlamenti és tanácsi rendelet [továbbiakban: EUDR] 2023. június 29-én lépett hatályba.

A törvény célja, hogy biztosítsa az EUDR végrehajtását, és a rendeletben meghatározott releváns árukat (szarvasmarhát, kakaót, kávét, olajpálmát, gumit, szóját, illetve fát) tartalmazó releváns termékek tekintetében tagállami szinten szabályozza a forgalomba hozatal, forgalmazás, illetve az Európai Unió piacáról kivitel hatósági felügyeletét.

Az (EU) 2023/1115 rendeletnek az alkalmazás kezdőnapjára vonatkozó rendelkezések tekintetében történő módosításáról szóló, 2024. december 19-i (EU) 2024/3234 európai parlamenti és tanácsi rendelet elhalasztotta az EUDR alkalmazását, majd 2025. december 23-án kihirdetésre került a 2023/1115 rendeletnek a piaci szereplők és a kereskedők kötelezettségei tekintetében történő módosításáról szóló, 2025. december 19-i (EU) 2025/2650 európai parlamenti és tanácsi rendelet is, amely az alkalmazás kezdő napja tekintetében újabb egy év haladékot adott, így a végrehajtás határideje 2026. december 30-ra módosult. A fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (továbbiakban: 995/2010/EU rendelet), 2029. december 30-ig továbbra is alkalmazandó a 995/2010/EU rendelet 2. cikkének a) pontjában meghatározott olyan fára és fatermékekre, amelyeket 2023. június 29. előtt állítottak elő, és amelyeket 2026. december 30-tól hoztak forgalomba.

Részletes indokolás

1. §

A törvény egyes rendelkezéseinek értelmezéséhez szükséges rögzíteni az erdőirtáshoz és az erdőpusztuláshoz kapcsolódó egyes áruk és termékek uniós piacon történő forgalmazásáról és Unióból történő kiviteléről, valamint a 995/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2023. május 31-i (EU) 2023/1115 európai parlamenti és tanácsi rendelet [a továbbiakban: EUDR] végrehajtásához szükséges alapvető fogalmakat.

2. §

Az EUDR-rel összhangban, a releváns áruk (szarvasmarha, kakaó, kávé, olajpálma, gumi, szója, illetve fa), illetve az azokkal kapcsolódó termékek vonatkozásában általános forgalomba hozatali, illetve kiviteli tilalmat fogalmaz meg a szabályozás.

3. §

A rendelkezés egyértelműen azonosítja az EUDR rendelet végrehajtása biztosításának tagállami kereteit.

4. §

A biomassza energia-termelők által végzett erdei faválasztékkal kapcsolatos tevékenység nem kellően szabályozott, ezért indokolt – a hazai szabályozás által – ezekre is kiterjeszteni az (EU) 2023/1115 európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályát.

5. §

A rendelkezés a hatóság erdőirtásmentes terméklánchoz kapcsolódó ellenőrzési kötelezettségének megfelelő teljesítése érdekében rögzíti az erdőirtásmentes termékláncban részt vevő piaci szereplők, downstream piaci szereplők és a kereskedők kötelezettségeit, így többek között a hatósággal való együttműködésre, az adatszolgáltatásra vagy iratok rendelkezésre bocsátására vonatkozó kötelezettségeket.

Fontos előírás, hogy az erdőirtásmentes terméklánc szereplőjének a releváns áruval vagy releváns termékekkel kapcsolatos tevékenység folytatásának helyén az üzemelés teljes ideje alatt biztosítania kell az ott végzett tevékenységgel kapcsolatban nyilatkozattételre és azonnali intézkedés megtételére jogosult személy folyamatos rendelkezésre állását. Ez az jelenti, hogy a felelős személynek ugyan nem kell fizikailag folyamatosan az tevékenység végzésének helyén tartózkodnia, de elérhetőnek kell lennie, és biztosítania kell, hogy szükség esetén rövid időn belül a helyszínre érkezzen és haladéktalanul megtegye a szükséges intézkedéseket. Ez a rendelkezés az ellenőrzések lefolytatásának biztosítása mellett csökkenti a vállalkozások adminisztratív és munkaerő-terheit.

6. §

A releváns áruk és termékek minősége, felhasználhatósága idővel csökken, jelentős tárolási és őrzési költséget jelenthet, ezért indokolt az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyelete során elkobzott releváns áruk és termékek közérdekű célú felhasználásának lehetővé tétele. A szállítási költségek minimalizálása érdekében indokolt az elkobzott releváns árukat és termékeket tárolási helyének közelében lévő önkormányzatok, közhasznú szervezetek, egyházak részére a legkisebb adminisztrációval járó eljárás keretében átadni.

A faanyag kereskedelmi lánc hatósági felügyelete során szerzett tapasztalatok alapján a szankciók és kapcsolódó kísérő intézkedések körében az elkobzott és közérdekű, illetve jótékony célra felajánlott termékek ismételt forgalomba hozatalának tilalmát az erdőirtásmentes termékláncban is szükséges rögzíteni, tekintettel arra, hogy az elkobzás folytán az érintett termékek jogszerűségével kapcsolatos aggály nem szűnik meg, azoknak az Unió belső piacán történő forgalomba hozatalára illetve további forgalmazására vonatkozó tilalom az elkobzást követően is fennáll. A tilalom megsértőivel szembeni eljárás és velük szemben jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségét szükséges biztosítani.

7. §

Elkobzott élő állat tulajdonjogának átruházása esetén – állategészségügyi és állatjóléti szempontok érvényesítése miatt – speciális szabályok megállapítása indokolt.

8. §

Az EUDR 23. cikke értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az illetékes hatóságok – amennyiben a rendeletnek való esetleges meg nem felelést észlelnek – azonnali ideiglenes intézkedéseket hozzanak, ideértve a releváns áruk vagy releváns termékek zár alá vételét, illetve a

releváns áruk vagy releváns termékek forgalomba hozatalának, forgalmazásának vagy kivitelének felfüggesztését. Továbbá ha tagállami hatóság megállapítja, hogy egy piaci szereplő vagy kereskedő, illetve egy forgalomba hozott, forgalmazott vagy kivitt releváns termék nem felel meg a rendeletnek, a meg nem felelés megszüntetése érdekében a piaci szereplőt vagy kereskedőt megfelelő és arányos korrekciós intézkedés megtételére kell kötelezni.

A fentieknek megfelelően a törvényben azonnali ideiglenes intézkedésként rögzítésre kerül a hatóság számára zárlati intézkedés alkalmazásának lehetősége, illetve az érintett releváns áruk vagy releváns termékek szabad forgalomba bocsátásának vagy kivitele függesztésének kezdeményezése a vámhatóságnál.

9. §

A rendelkezés az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletének a törvényi szintet igénylő eljárási rendelkezéseit rögzíti, így az eljárási határidőt, valamint a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességét.

A faanyag-kereskedelmi lánc felügyeleti eljárásban hozott döntésekkel szemben, illetve az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv országos illetékességgel eljárva hozott döntésével szemben indított közigazgatási perben – az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 90/N. §-a, illetve az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 39/A. §-a alapján – a Fővárosi Törvényszék kizárólagosan illetékes.

Az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyelete kapcsán a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességét az EUDR rendeletből fakadó kötelezettségekkel kapcsolatos hatósági eljárások uniós és nemzeti speciális joganyaga, bonyolult, más jogterületeken kis mértékben alkalmazott jogi és szakmai ismeretek alkalmazásának szükségessége indokolja. Az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyelete során – a faanyag-kereskedelmi lánc felügyeleti eljárásokban hozott döntésekkel szemben az elmúlt évek során előterjesztett keresetlevelek száma alapján – az egyéb ügytípusokhoz képest viszonylag alacsony bírósági ügyszám várható. Amennyiben ezek azt ügyek az általános illetékességi szabályok szerint oszlanának meg az ország közigazgatási ügyszakkal is rendelkező törvényszékei között, úgy egy-egy törvényszékre alig egy-két eset jutna évente, ami nehezítené az eljáró bíróságok következetes és egységes joggyakorlatának kialakítását. Ez utóbbi cél is az ügyek fővárosi székhelyű törvényszéken történő koncentrációját teszi indokolttá, és – a faanyag-kereskedelmi lánc felügyeleti eljárása kapcsán már kialakult bírói tudásra alapozva – immár a kibővült termékkörre így biztosítható a megfelelő színvonalú ítélkezés, megelőzve a jogorvoslati eljárások számának jelentős növekedését is.

10. §

Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 125. § (1) bekezdése értelmében, ha törvény eltérően nem rendelkezik, az eljárás költségeit az viseli, akinél azok felmerültek. Ha a hatóság megállapítja a jogsértést, indokolt, hogy a hatóságnál felmerült költségeket is az ügyfél viselje, így ennek törvényi szinten való rögzítése szükséges.

Szintén törvényi szinten szükséges annak kimondása is, hogy a helyszíni ellenőrzés vagy szemle során a mintavétel költségei nem az eljáró hatóságot terhelik.

11. §

Az Ákr. helyszíni szemlére vonatkozó szabályai szerint, ha azt törvény más fontos okból megengedi, a szemlét a hatóság a lezárt terület, épület, helyiség felnyitásával, az ott tartózkodó személyek akarata ellenére is megtarthatja. Ennek megfelelően törvényi szinten kerül rögzítésre, hogy a hatóság, jogszabálysértés alapos gyanúja esetén az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyelete keretében végzett helyszíni ellenőrzés során az Ákr.-ben rögzítettek szerint eljárhat.

A fentieken túl meghatározásra kerül az is, hogy az eljáró hatóság rendészeti feladatokat ellátó tagja mely esetekben jogosult az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazására.

12. §

A törvényi előírás az alapvető jogok biztosítása érdekében rögzíti a hatóság eljárásának kereteit helyszíni ellenőrzés esetén.

13. §

Az eljáró hatóságnak az erdőirtásmentes terméklánccal kapcsolatos jogalkalmazása elősegítése érdekében meghatározásra kerülnek azok a vélelmek, melyek a döntések alapjául szolgáló valószínű tényállás megállapítására irányulnak. Ezekben a törvényben rögzített esetekben a tényállás bizonyítása nem a hatóságot terheli.

14. §

Az EUDR 25. cikke előírja a tagállamok számára, hogy a rendeletnek a piaci szereplők és a kereskedők általi megsértése esetén alkalmazandó hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat állapítsanak meg, és tegyenek meg minden szükséges intézkedést azok végrehajtásának biztosítása érdekében. Az említett szankcióknak magukban kell foglalniuk a következőket:

- a rendeletben meghatározott szempontok szerint alkalmazott pénzbírságok,
- az adott releváns termékek elkobzása a piaci szereplőtől és/vagy a kereskedőtől;
- a piaci szereplőnek és/vagy a kereskedőnek az adott releváns termékekkel folytatott ügyletből származó bevételeinek elkobzása;
- közbeszerzési eljárásokból és a közfinanszírozáshoz való hozzáférésből – beleértve a pályázati eljárásokat, a támogatásokat és a koncessziókat – való ideiglenes, legfeljebb 12 hónapig tartó kizárás;
- súlyos vagy ismételt jogsértés esetén a releváns áruk és releváns termékek forgalomba hozatalának, forgalmazásának vagy kivitelének ideiglenes megtiltása;
- súlyos vagy ismételt jogsértés esetén a 13. cikkben meghatározott egyszerűsített kellő gondosság alkalmazásának megtiltása.

A rendelkezés ezért a fenti követelményeknek megfelelő jogkövetkezményeket rögzíti.

15. §

A rendelkezés a hatóság által alkalmazható jogkövetkezmények további részletszabályait rögzíti.

16. §

A közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény lehetőséget biztosít arra, hogy bizonyos szabályaitól törvény eltérően rendelkezzen, így az erdőirtásmentes terméklánc

felügyeletével kapcsolatos hatósági eljárások esetén eltérő szabályok kerülnek megállapításra az elévülés, valamint az elkobzás tekintetében.

17. §

A rendelkezés bírságfizetési kedvezmény lehetőségét biztosítja, amely a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCIV. törvény alapján csak törvényi szinten szabályozható.

18. §

A gazdaság átláthatóságának növelése érdekében szükséges előírni, hogy az eljáró hatóság az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletével kapcsolatos jogkövetkezményeket természetes vagy jogi személyekkel, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettekkel szemben megállapító döntésének kivonatát honlapján közzétegye, és ezzel beazonosíthatóvá váljanak a jogsértő gazdasági szereplők.

19. §

A hatóság erdőirtásmentes terméklánc felügyeletével kapcsolatos hatósági feladatainak gördülékeny ellátása érdekében a rendelkezésben rögzítésre kerül a különböző nyilvántartásokból származó, illetve egyéb adatok szolgáltatásának kötelezettsége.

A faanyag kereskedelmi lánc felügyeletének ellátása során tapasztalt eljárási nehézségek indokolttá teszik, hogy az adatszolgáltatási kötelezettség kiegészítésre kerüljön a közlekedési hatósági nyilvántartásban szereplő adatokhoz és a közterületfelügyeletet ellátó szerv birtokában lévő adatokhoz való hozzáférés biztosításával.

A rendelkezés rögzíti a személyes adat megismerésének és kezelésének jogosultságát, valamint az azzal összefüggő, így a személyes adatot tartalmazó nyilvántartás vagy adatbázis lefoglalására, illetve zár alá vételére vonatkozó szabályokat is.

Az erdőirtásmentes terméklánchoz kapcsolódó ellenőrzések hatékonysága érdekében szükséges előírni az egyes érintett hatóságok, így a rendőrség, az állami adó- és vámhatóság, valamint az önkormányzati adóhatóság közreműködési, valamint az egymással történő együttműködési kötelezettségét is.

20. §

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény rendelkezései alapján a kötelező adatkezelések tekintetében az adatkezelést törvényi szinten kell rendezni. A kötelező adatkezelést elrendelő törvényi rendelkezésben a kezelendő adatok fajtáit, az adatkezelés célját és feltételeit, az adatok megismerhetőségét, az adatkezelő személyét, valamint az adatkezelés időtartamát vagy szükségessége időszakos felülvizsgálatát is meg kell határozni. A rendelkezés ennek az előírásnak tesz eleget.

21. §

Az eljáró hatóság az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében nyilvántartást vezet az erdőirtásmentes terméklánc azon szereplőjéről, aki releváns fatermékkel tevékenységet végez. Közhiteles hatósági nyilvántartásként szükséges, hogy ennek alapvető szabályai törvényi szinten kerüljenek lefektetésre.

22. §

Az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletével kapcsolatos szabályozás teljessé tétele érdekében felhatalmazó rendelkezés beépítése szükséges a törvényi szintet nem igénylő rendelkezések megállapításához.

23. §

Hatályba léptető rendelkezés.

24. §

Az átmeneti rendelkezés az (EU) 2023/1115 európai parlamenti és tanácsi rendelet 37. cikk (2) bekezdésére tekintettel szükséges, figyelembe véve az (EU) 2023/1115 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a piaci szereplők és a kereskedők kötelezettségei tekintetében történő módosításáról szóló, 2025. december 19.-i (EU) 2025/2650 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosított 37. cikke rendelkezéseit.

25. §

Jogharmonizációs záradék.

26. §

A releváns árut vagy releváns terméket szállító jármű esetén az előírások, kötelezettségek betartását az eljáró hatóság – a végrehajtási rendeletben meghatározottak szerint – a közúti forgalomban közúti ellenőrzés keretében is ellenőrizheti. Ennek érdekében szükséges nevesíteni az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletéért felelős erdészeti hatóságot közúti közlekedés ellenőrzésére jogosult hatóságként a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvényben.

27. §

A törvény 19. §-a szerinti, személyiadat- és lakcímnyilvántartásból történő adatszolgáltatáshoz a jogalapot az 1992. évi LXVI. törvényben is meg kell teremteni, így itt is szükséges előírni, hogy az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletéért felelős erdészeti hatóság – a hatósági felügyelettel összefüggő feladatai ellátásához – jogosult igényelni a természetes személyazonosító adatokat és lakcímadatokat, valamint az elhalálozás okán a nyilvántartásból való kikerülés helyére és idejére vonatkozó adatokat.

28. §

A rendelkezés alapján – a koherens szabályozás megteremtésével – az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletéért felelős erdészeti hatóság a hatósági felügyelettel összefüggő feladatai ellátásához jogosult lesz a természetes személyazonosító adatok, valamint a lakcím adatok igénylésére.

29. §

A személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény módosítása annak érdekében szükséges, hogy az eljáró hatóság – az erdőirtásmentes terméklánc hatósági felügyeletével kapcsolatos feladatainak ellátása érdekében – hozzáférhessen az erdőirtásmentes terméklánc szereplőjének családi és utónevéhez, névváltozásához, születési nevéhez, anyja nevéhez, születési helyéhez és idejéhez, a lakóhelyének változásához, külföldön történő letelepedéséhez, valamint az érintett elhalálozásához kapcsolódó adatokhoz.

30. §

Amennyiben az elkobzott releváns áru vagy releváns termék beszállításának önkéntes teljesítése elmarad, annak végrehajtását kell elrendelni, melynek foganatosítását át kell adni az adó- és vámhatóságnak. A faanyag kereskedelmi lánc hatósági felügyelete során tapasztaltak alapján több esetben előfordult azonban, hogy az elkobzott fatermék részben vagy egészben már nem volt fellelhető a végrehajtási eljárás idején. Az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény 57. alcímében szabályozott, az általános közigazgatási rendtartás alapján hozott döntésen alapuló meghatározott cselekmény végrehajtásának szabályai nem teszik lehetővé a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 179. §-ban szabályozott végrehajtási cselekmény alkalmazását, melynek hiányában az elkobzás foganatosítása ellehetetlenül, a hatóság által megállapított jogsértés miatt kiszabott szankció elenyészik. Ennek elkerülésére és a hatékony szankcióalkalmazás biztosítására indokolt a Vht. 179. § szerinti lehetőség biztosítása, vagyis a végrehajtási eljárás során rendelkezésre nem álló ingó dolog helyett ezekben az esetekben annak elkobzáskori értékére vezetni a végrehajtást.

31. §

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 106/C. §-ának módosítása a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet párhuzamos alkalmazása érdekében szükséges.

32. §

A módosítás a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet párhuzamos alkalmazása érdekében átmeneti rendelkezést iktat be az Evt.-be.

33. §

Technikai jellegű és pontosító szövegcserés rendelkezések.

34. §

A fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet 2029. december 31-től már nem kell alkalmazni, ezért a rendelet végrehajtását szolgáló rendelkezések hatályon kívül helyezése szükséges.